

Драгутин П. ВУКОТИЋ*

ЛАЛИЋ СЕ АУТОИЗОЛАЦИЈОМ ШТИТИО ОД ДАНГУБЕ

*(Он је радије њосјећивао њродље него кафане, јер је њамо
наилазио на уљудније сабесједнике)*

Професионално сам био привилегован да многе интелектуално наг-просјечне и креативне личности третирам палијативно или хируршки оперативним процедурама.

Легендарни књижевни класик Михаило Лалић ме је почастио повје-рењем у моје стручне способности и безграничне хумане квалитете, да ми се са сигурношћу препустио доживотном медицинском третману.

Уосталом, медицина омогућава да се биолошко опстајање боље оба-вља, а литература описује и објашњава животне токове. Заправо, пато-графија пружа вјеродостојне податке о битисању појединих обољелих личности. У таквим приликама се између пацијента и његовог одабра-ног љекара успоставе искрени пријатељски односи.

Без уздржавања могу да се поносим узајамним наклоностима до кра-ја Лалићевог овоземаљског постојања. У таквом стицају околности на-лазе се разлози за моју понуду да се у редуцираној форми присјетим неких занимљивих комуникација са ментално горостасним Михаилом Лалићем.

Он није био особито разговорљив, али је говорио језгровито, конци-зно и занимљиво. Био је скоро патолошки радознао за све природне по-јаве и социјална збивања. Био је преокупиран културно-историјским литературном и фамилијарним архивалијама.

У Михаиловој списатељској радионици био је постављен пулт за ко-јим је у стојећем положају, кратком графитном оловком, прије подна пи-сао, а послије подне брисао или кориговао своје значајне белетристич-ке текстове.

* Академик Драгутин П. Вукотић, ЦАНУ

Читавог живота је напорно живио, није лако писао, као поједини писци који пишу као из рукава, он је бирао и тражио адекватне мисли и праве ријечи. Он је остао имун на сва друштвена искушења, да би достојанствено и подвижнички проживио непуних осам деценија. Нагло и лако је преминуо, при пуној свијести и савјести. Умро је смрћу праведника.

Пословична је истина да народи који не памте или не гаје успомене на своје интелектуалне великане — нијесу их ни заслуживали. Сваки састанак са Михаилом доживљавао сам као мисаони и дијалошки празник.

Он се није бавио лаким темама и занимљивим причама. Родитељи су му прерано умрли. Још од раног дјетињства нико није са њим патио или се бринуо о њему, ничија љубав га није прогонила. Његова, често смркнута, физиономија и високо чело избраздано забринутошћу, може се тумачити недаћама које су га пратиле током окрутног битисања. Упркос свему, за собом је оставио раскошну књижевну задужбину и културно благо, којим може да се поноси не само Црна Гора, већ и шира свјетска и цивилизацијска популација.

Лета је ријека у паклу, чије је значење заборав.

Љутња није савезник отмјености, говорио је Лалић.

Једна књига, макар колико велика, никад не садржи цијелу истину (*Библија, Куран, Марков Кайиштал* — бестселери религија), човјекова машта пак нема краја.

Лалић је писао о породљивачким и ратним окрутностима немилосрдним партизанско-четничким сукобима и беспошtedним идеолошки условљеним уништавањима, у којима је Црна Гора остајала у короти и црнини, са кућиштима умјесто кућа и новим гробљима, умјесто узорних ледина и обрађених њива.

Четворогодишње ратно искуство оставило је на Лалића тешке трагове, на његово психофизичко стање и дубоке душевне ожиљке, које је користио као неисцрпно врело књижевних испирација и мотива.

Уздржавајући се постхумно неделикатног бављења Лалићевом патографијом, помињем његове повремене интроспекције и осцилирајућа емоционална стања.

Суморна расположења су га пратила читавом животном стазом, од сеоског сирочета до угледног приповједача и бриљантног романсијера. Његова физиономија била је мање провоцирана гастричним тегобама него злехудним дјетињством, материјалним оскудицама, двадесеткилометарским пјешачењем до школе и натраг, мукотрпним ратним искушењима и робовањима у заробљеништву. Лалић је био свјестан своје жи-

вотне мисије, али се брижљиво клонио публицитета „јер у новимама не ваља бити превише ни кад хвале”.

Сјећајући се страха доживљених Шестоаприлским бомбардовањем Београда — питао се да ли култура нешто значи и да ли човјека цивилизација чини бољим. Лалићеви одговори су „нажалост негативни.”

Због оних који нијесу били упознати са Лалићевом оставком на чланство у Црногорској академији наука и умјетности, као и због извјесних актуелних репризирања, сматрам цјелисходним да наведем изворни Лалићев текст достављен Предсједништву Академије.

„Републичка скупштина СР Црне Горе донијела је Закон о Црногорској академији којим је аутономност Академије сведена на врло низак степен, нижи него у другим академијама у Југославији, а можда је и на другим континентима тешко наћи сличан примјер. Претпостављам да тај Закон и услови организовања који одређује неће бити од користи, но напротив да ће шкодити раду и угледу Црногорске академије, па и њених чланова. То је разлог што више не желим да будем члан Црногорске академије наука и умјетности.

Молим да будем брисан из чланства.

Херцег Нови, 15. 09. 1981.

Михаило Лалић, књижевник”

Сличним дописом упућеним из Београда, 21. IX 1981. се на даљем чланству (у Академији) коначно захвалио Радован Зоговић.

У знак захвалности и визуелног памћења био сам почашћен позивом да откријем Лалићеву бисту у парку у Игалу, 27. X 1995. године.

Меморијал подигнут Михаилу Лалићу неопходан је Херцег Новом који вјековима неодољиво привлачи осјећајне и мудре људе, постављајући попрсја истакнутих литерата који су у њему боравили и стварали. Овакав поступак, достојан поштовања, служи као примјер за углед свим осталим цвијетним градовима, пјесничким стјечиштима и угодним људским пристаништима.

Нека буде вјечна слава и незаборавно подсјећање на нашег велеумног креативца Михаила Лалића и његова импресивна дјела.